

тільки тоді, коли його переваги буде забезпечено не лише якістю угод про входження, а й наявністю в Україні достатньої кількості підготовлених до роботи в нових умовах спеціалістів. Вступ Китаю якого до СОТ був поетапним і передбачав програми формування кадрового корпусу фахівців системи державного управління для роботи у світовому конкурентному середовищі. Україні слід брати такий досвід по відношенню до майбутнього вступу до ЄС.

Отже, власні проблеми ми повинні розв'язувати самі. На сьогодні прогрес будь-якої держави визначає вже не ресурсний потенціал, а її "інтелект", її успіх залежить від здатності приваблювати інтелектуальний потенціал, який формується досягненнями науки, умінням перетворити результати творчої діяльності на виробництво конкурентоспроможної продукції та послуг. Країни з квітучою економікою продовжують розвиватися тому, що серед інших чинників вони контролюють і створюють знання – найтвердішу валюту сьогодення. У промислово розвинених країнах 80–95 % приросту ВВП формується за рахунок патентів, найсучасніших технологій. Підтвердженням цього є приклад країн-лідерів у виробництві інтелектуальної продукції (кількість патентів на 1 млн населення): Японія – 994, Південна Корея – 779, США – 289, Швейцарія – 271, Німеччина – 235. Прибутки від продажу ліцензій на запатентовані розробки становлять понад 100 млрд. доларів США.

Економічна безпека України тісно пов'язана з подальшим поглибленням євроінтеграційних процесів і через те необхідно спочатку забезпечити сталу позитивну динаміку основних економічних показників, прискорене розв'язання соціальних проблем. Україна та ЄС розпочали переговорний процес щодо укладення нового рамкового договору, який тимчасово має робочу назву "нова посилена угода" або ж "угода про асоціацію". На період до її укладення щороку за взаємною згодою сторін автоматично продовжується чинність УПС.

Партнерський діалог Україна–ЄС розвивається в рамках щорічних засідань: саміту Україна–ЄС за участю Президента України та "трійки" ЄС у складі глави уряду або держави країни, головної в ЄС, президента Європейської комісії та високого представника ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП); Ради з питань співробітництва за участю Прем'єр-міністра України та "трійки" ЄС у складі міністра закордонних справ країни, головної в ЄС, президента ЄК та високого представника ЄС з СЗБП; комітету та галузевих підкомітетів з питань співробітництва; комітету парламентського співробітництва; регулярних консультацій Україна–"трійка" ЄС і постійних експертних консультацій. Між Україною та ЄС щорічно відбувається понад 80 офіційних зустрічей і консультацій на високому й експертному рівнях, що сприяє економічній безпеці України.

Єврокомісія схвалила Європейський інструмент сусідства та партнерства "Стратегія ЄС щодо України на період 2007–2013 рр. (ЄІСП)", розроблений у рамках ЄПС. Мета ЄІСП – наближення країн, раніше охоплених програмою ТАСІС, до норм і стандартів законодавства ЄС. Ним передбачено заходи зі стимулювання наближення України до Євросоюзу та з матеріально-фінансового забезпечення реалізації стратегії "Посилюючи європейську політику сусідства" (грудень 2006 року). Головними завданнями його є: сприяння економічному та глибшому політичному співробітництву між ЄС і країнами-партнерами; надання допомоги для використання специфічних можливостей і розв'язання проблем країн, котрі географічно мають єдиний кордон з країнами ЄС або географічно близькі до країн-сусідів ЄС.

На сьогодні затверджено Державну цільову програму інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008–2011 роки. Однак, представники Єврокомісії констатують уповільнення й гальмування необхідних і передбачених раніше реформ в Україні, відзначаючи водночас чергові успіхи в переговорних процесах, зокрема в розробці нової угоди про асоціацію.

20.03.2009 р. на саміті ЄС затвердив нову модель співробітництва з країнами, що межують з ЄС, – програму "східного партнерства", розраховану на Україну, Грузію, Вірменію, Азербайджан, Молдову та Білорусь. Програмою передбачено заходи зі стимулювання інтеграційних процесів між цією шісткою пострадянських країн, розташованих у безпосередній близькості до кордонів ЄС, і між ними й ЄС у цілому. Це, зокрема, співпраця в енергетичній сфері, створення інтегрованої системи управління кордонами як ефективного засобу протидії нелегальній міграції, допомога, спрямована на вирівнювання соціально-економічного розвитку окремих регіонів у самих країнах-учасницях програми "східного партнерства" тощо.

Висновки. Таким чином, у стосунках Україна–ЄС наша країна, незалежно від внутрішньополітичної конкретики і змін владних структур, традиційно зорієнтована на обмеження євроінтеграційних зусиль нормотворчою й інституційною роботою та активною діяльністю на зовнішньоекономічному напрямі для забезпечення курсу на євроінтеграцію, дотримання національних інтересів та економічної безпеки.

УДК 339.92: 351.764.1:338.24:330.3

С.О. ЮШИН

ННЦ "Інститут аграрної економіки" УААН

ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА БЕЗПЕКОВІ КООРДИНАТИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ: МЕТОДОЛОГІЯ ПОЗИЦІОНУВАННЯ

Інстинкт самозбереження є фундаментальним механізмом, який детермінує поведінку людей і людських організацій (груп, колективів, держав, цивілізацій), які прагнуть створити для себе максимальний рівень безпеки, у т.ч. безпеки економічної. Саме це прагнення лежить у підвалинах людської інтеграції, тому що саме масштаб діяльності є фактором зростання її ефективності, мінімізації її ризиків тощо. Тому узгодження безпекових та інтеграційних координат управління процесами національного сталого розвитку є актуальною задачею.

Instinct of self-preservation is fundamental mechanism to determine behaviour of people and human organizations (namely: groups, social groups, states, civilizations) aiming at creating maximum level of security, including economic safety. It is this aspiration that is fundamental for human integration, since the very scale of activity is the factor of its efficiency, increasing, minimizing of its risks, etc. Therefore the balance of safety and integration co-ordinates of steady national development processes management is the issue of the day.

Постановка проблеми у загальному її вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Україна за період своєї незалежності зробила значні зусилля у напрямі європейської інтеграції. У “Основних напрямках зовнішньої політики України” (Постанова Верховної Ради України № 3360 від 2.07.1993 р.) згадуються економічні інтереси України, пов'язані з інтегруванням її економіки у світове господарство, а також просування до асоційованого, а згодом й до повного її членства у Європейському Союзі (ЄС). У 1994 році підписана Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (Закон № 237). У 1997 р. Законом України № 452 була ратифікована Європейська хартія місцевого самоврядування. Указом Президента України № 615 у 1998 р. була затверджена Стратегія інтеграції України до ЄС, а у 2000 р. Указом № 1072 – Програма інтеграції України до ЄС. У 2002 р. Законом України № 228 прийнята Концепція Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС, а вже у 2004 р. Законом України № 1629 – Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС. У 2005 р. Законом України № 2831 була ратифікована Європейська ландшафтна конвенція. У 2005 р. Кабінетом Міністрів України був схвалений План дій “Україна–ЄС” Європейська політика сусідства а Законом України № 137 ратифікована Європейська соціальна хартія. Україна вже є членом Міжнародних фінансових організацій, ILO, ISO, FAO OUN, WTO тощо. Практична реалізація задекларованих інтеграційних і безпекових прагнень України є очікуваною для переважної більшості її населення та політичної еліти. Але ж ці прагнення не співпадають лінійно. Реалізація одних безпекових аспектів може входити у протиріччя із певним колом інтеграційних аспектів, і навпаки. Тобто вони розділяють соціально-економічну площину як абсциса і ордината. А відповідно й дослідження безпекових та інтеграційних координат управління національним сталим розвитком для сучасної України в умовах прискореної глобалізації є **актуальною** науково-практичною задачею.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Стратегія економічного та соціального розвитку України (2004–2015 роки) зазначає, що чітка і пріоритетна орієнтація України на інтеграцію в ЄС має розглядатися як основа стратегії соціального і економічного розвитку нашої держави на наступні десять років і більш віддалену перспективу [1, с. 16]. Водночас у згаданій стратегії містяться й застереження проти сприйняття інтеграції як такого-соби “переміщення” країни з однієї точки глобального простору в іншу. Вирішальною передумовою для здійснення інтеграції є внутрішня зміна самого претендента на членство у ЄС. Бо некритичне сприйняття будь-яких рекомендацій зарубіжних експертів, які часто зводяться до застосування штучних стереотипів (механічна калька з чужого досвіду) і не враховують специфіки нашої держави, породжують реформи, що виявляються небезпечними і деструктивними у соціально-економічному відношенні. Враховуючи незавершеність створення в Україні цілісної системи організації економічної безпеки держави і наявність суттєвих загроз у різних сферах (інституційній, соціальній, фінансовій, структурній, інноваційній, інфраструктурній, енергетичній тощо) [1, с. 40–41, 350–354], кожен інтеграційний крок України має отримувати своє всебічне безпекове обґрунтування.

Досліджуючи проблеми економічної безпеки, В.М. Геєць робить важливий висновок, що економічна безпека, по-перше, диференціюється на економічну безпеку особи, підприємства і держави, по-друге, є досить складним у структурному відношенні утворенням, по-третє, має спрямування на забезпечення економічного розвитку з метою задоволення економічних і соціальних потреб громадян при оптимальних витратах праці, природоохоронному використанні сировинних ресурсів і збереженні навколишнього середовища [2, с. 13–15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика підвищення безпекового та інтеграційного потенціалу особи, підприємства або держави розглядалася, починаючи від релігійних писань й трактатів та праць стародавніх мислителів, багатьма вченими. Але й до сьогодні аспекти інтеграції та безпеки розглядаються переважно ізольовано один від другого і на основі одномірної абсолютизації їх впливу на хід подій. Хоча ще Платон попереджав, що перевищення міри єдності несе для держави загрози [3, с. 211]. Те саме стосується також і надмірної безпеки, бо, як стверджують вчені-екологи, пошук максимуму відстані від небезпечної області традиційно є найважливішим принципом техніки безпеки, охорони здоров'я і довкілля, але тут виникає й парадокс, коли прагнення системи триматися подалі від загрозової межі області стійкості може призводити до загибелі системи, бо сама область стійкості може непомітно стискатися і нарешті зникати [4, с. 21–22]. Отже, пошук міри і диспозиції інтеграційних та безпекових пріоритетів має стати предметом дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення методологічних принципів узгодженого між собою формування інтеграційних і безпекових координат управління процесами національного сталого розвитку України. Відповідно до цієї мети, завданнями даного дослідження визначені:

- 1) з'ясування визначальних тенденцій та закономірностей у формуванні соціумами їх індивідуальних та колективних стратегій власного керованого сталого розвитку у системі інтеграційних і безпекових координат;
- 2) дослідження причинно-наслідкових зв'язків між континуумами “інтеграція-диференціація” і “безпека-загроза” у контексті історичних просторово-часових передумов функціонування і розвитку соціальних систем;
- 3) актуалізація формування методології індивідуального пошуку кожною країною власної національної диспозиції у координатах “інтеграція-диференціація” та “безпека-загроза” (управління сталим розвитком).

Виклад основного матеріалу. Концепція переходу УРСР до ринкової економіки підкреслює особливість для України ролі включення економіки у широкі світогосподарські зв'язки, залучення іноземних інвесторів для утворення спільних виробництв і необхідних ринкових структур. Тобто, вона пропагує інтеграційний абсолют без будь-яких безпекових застережень плану. Щось типу “беззастережної капітуляції” перед світовим ринком.

Разом з тим, проблема забезпечення національної безпеки і уникання загроз як функції держави – чільна з самого початку історії цивілізації, бо є відзеркаленням інстинкту самозбереження. Так, Хаммурапі (XVIII ст. до н. е.) бачив свою провідничальну місію у об'єднанні Месопотамії на основі “відшукання безпечних місць та відкриття виходу із тяжких бідувань”. Біблія ілюструє еволюційний пошук людством міри між диференціацією соціуму (за видами діяльності, соціальним статусом тощо) та його інтеграцією (на основі адекватної взаємодії диференційованих груп). Приклад “вавілонського стовпотворіння” вказує на те, що надмірна інтеграція людей може породжувати химерні цілі, тобто містити у собі велику загрозу майбутньої тотальної дезінтеграції. Хоча ідеалом суспільної інтеграції (збирання “вигнанців” на основі міжкласової гармонії) у Біблії є стан, коли “вовк буде жити разом з ягням, а барс буде лежати разом з козлям; і теля, і молодий лев, і віл будуть разом, і мале дитя буде водити їх. І корова буде пастися з медведицею і діти їх будуть лежати разом; і лев, як віл, буде їсти соломку” [Іс. 10: 6–7]. Але цей стан Абсолютно Безпечної і Абсолютно Інтегрованої (за визначенням буддизму – недиференційованої цілісності) біо-соціосфери (ідеал ноосфери) є поки невизначеним майбутнім. А сьогодні поки ми бачимо, що і країни великої “сімки” (G7) і країни великої двадцятки (G20) прийняли рішення, що усі вони буде виходити із економічної кризи самотужки. Як кажуть: дружба дружбою, а тютюн порізно. Так що поки людство загалом і усі його представники (держави, колективи, групи, особи) мають виходити із скрутних ситуацій з врахуванням реалій буття, де, як вчить нас мудрий Еклезіаст, “час розкидати каміння, і час збирати каміння” [Еккл. 3: 5]: час диференціації, і час інтеграції; час безпеки, і час загрози. Тому для України є вкрай важливим відшукання адекватної викликам часу міри у інтеграційних і диференційних підвалинах соціального буття, бо відстань від такої міри визначає прийнятну диспозицію у континуумі “безпека – загроза” (рис. 1).

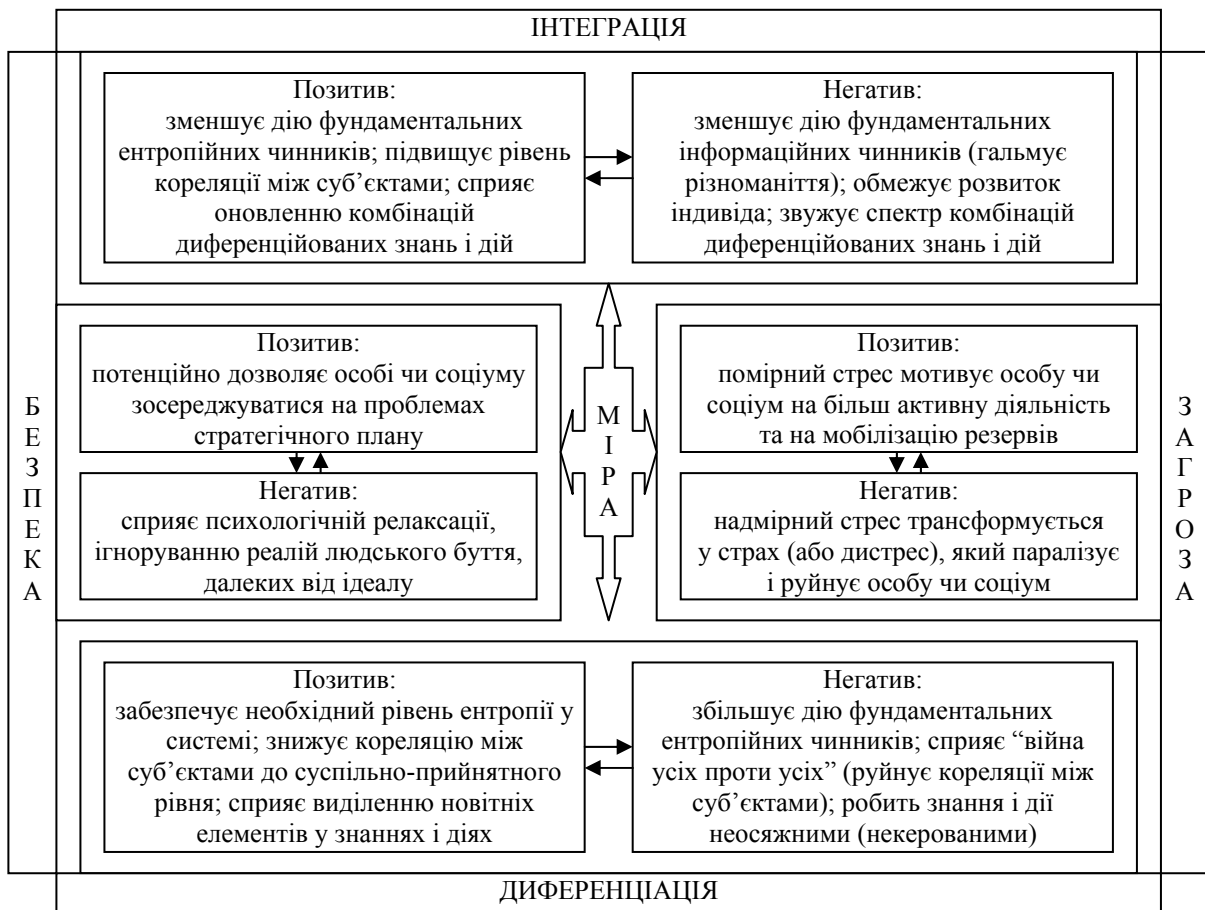

Рис. 1. Методологічна квадратура координатних систем “диференціація–інтеграція” та “безпека–загроза”

На стародавніх храмах карбували дві сентенції: “пізнай самого себе” і “нічого через міру”. Сучасний світ живе наполовину за принципом “людина людині – вовк” і наполовину за принципом “підстав щоку під удар”. Суміш цих двох принципів є специфічною у випадку кожної конкуруючої і прагнучої до партнерства особи. Тому у Сунь-Цзи ми знаходимо: якщо знаєш його і знаєш себе, бийся хоч сто разів, – а загрози не буде; якщо знаєш себе, а його не знаєш, – один раз переможеш, другий раз будеш переможений; якщо не знаєш ні себе, ні його, – кожен раз, коли будеш битися, ти будеш переможений. Формально він пропагує єдність (думки народу

однакові з думками правителя). Але війна – це шлях обману, де треба показувати противнику форму, а самому цієї форми не мати, тоді сам збережеш цілісність (внутрішню інтегрованість), а противник розділить на частини (дезінтегрується – диференціюється). Гарно ж воює той, хто керує противником і не дає йому керувати собою. Тому непереможність – завжди у самому собі, тоді як можливість перемоги – завжди у противнику [5, с. 37–48].

Так історично будувалася діалектична філософія виживання – у рамках класичної квадратури двох пар протилежностей – інтеграції і диференціації, безпеки – загрози. Залежно від часу і місця конфігурація цієї “фігури” може змінюватися, але незмінним залишається методологічний принцип. Аристотель оформив його у систему правил діалектики: усе виникає з протилежностей; те, що може діяти так, може діяти й навпаки; немає здатності робити у один і той же час протилежне одне другому; роблять мірою те, що не допускає додавання і віднімання – єдине є міра речей; єдине і множинне протистоять одне іншому різним чином; треба перш за усе досліджувати, з чого складається проміжне між протилежностями [6]. Отже, саме у відшуванні іманентної міри між протилежностями (методологічна адекватність просторово-часової диспозиції) – запорука успіху суб’єкта.

А.Дж. Тойнбі, вивчаючи процес боротьби Природи і Цивілізації, дійшов висновку: занадто гарні умови заохочують повернення до природи, припинення усякого зростання [7, с. 126]. Конституція України у статті 17 декларує: забезпечення економічної та інформаційної безпеки України є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Тут, мабуть, очікується, що спільність безпекового предмету виступить потужним внутрішнім національним інтегратором. Але ж стратегія інтеграції України до ЄС (указ Президента України № 615, 1998 р.) говорить про глобалізацію світового господарства і уніфікацію національних економік на засадах СОТ, про те, що економічні тенденції в державах – членах ЄС є важливими факторами економічної інтеграції; що безпека України у контексті загальноєвропейської безпеки ґрунтується на тому, що розвиток і зміцнення ЄС поглиблюють загальноєвропейську безпеку в усіх її вимірах; що інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів тощо. Тобто, така інтеграція із зовнішнім світом може відбутися лише шляхом внутрішньої дезінтеграції (диференціації) з передачею певної частини власного суверенітету у зовнішню систему. І це при тому, що та ж сама стаття 17 Конституції закликає до захисту суверенітету. Якщо розглянути поняття “інтегрований” у військовому контексті, то воно є синонімом поняття “переможений”. З одного боку, Закон “Про основи національної безпеки України” (№ 964, 2003 р.) до чільних пріоритетів відніс створення конкурентоспроможної ринкової економіки; утвердження інноваційної моделі розвитку, а з другого боку – інтеграцію України в європейській економічній, правовий простір. Цілком зрозуміло, що завжди більш інноваційна система буде намагатися не інтегруватися до менш інноваційної, а інтегрувати її до себе. Або ж на основі партнерства увійти у союз двох рівно-інноваційних систем (як це передбачено у ЄС). Та ж тоталітарне утворення (на зразок СРСР) і асоціативний союз (на зразок ЄС чи США) – зовсім різні форми інтеграції. План дій “Україна – ЄС” (2005 р.) передбачає інтенсифікацію безпекових відносин України та ЄС, хоча чомусь при забезпеченні проведення подальших законодавчих реформ в Україні відповідно до міжнародних стандартів. Та міжнародних стандартів національних законодавчих реформ не існує і у принципі не може існувати (якщо ж звичайно виключити існування т.зв. “таємного світового уряду”). Тому виглядає більш доречним визначення в Стратегії національної безпеки України (указ Президента України № 105, 2007 р.) стратегічних пріоритетів: забезпечення прийнятного рівня економічної безпеки та активізація інноваційних процесів. У такій редакції вже стає ясно: Україна має намір, все ж таки, шукати свою міру інтеграції і безпеки на основі власного розвитку.

Безумовно, слід визнати позитивним входження України у міжнародний стандартизаційний простір, що за останні роки втілено у ДСТУ ISO/IEC Guide 51-2002 – Аспекти безпеки: Настанови щодо їх включення до стандартів; ДСТУ-П OHSAS 18001: 2006 – Система управління безпекою та гігієною праці; ДСТУ IEC 60073: 2005 – Основні принципи та правила з безпеки щодо інтерфейсу “людина-машина”; ДСТУ EN 1005-1: 2005 – Безпечність машин; Фізичні можливості людини; ДСТУ ISO 14015: 2005 – Екологічне управління; ДСТУ ISO 22000: 2007 – Системи управління безпечністю харчових продуктів тощо. Проте цей процес полегшить пошук партнерського зближення України і ЄС на основі вибору ретельно зваженої міри інтеграції партнерів. Так було споконвік, починаючи від законів Хаммурапі і біблійних заповітів. У стародавньому римському праві процеси соціальної інтеграції і корпоративних відносин з елементами партнерства опрацьовувалися протягом століть. Але й сьогодні ми бачимо дуже суттєві складнощі у цих процесах, які А.Дж. Тойнбі пояснює тим, що коли одна культура втручається у іншу, проникаюча сила кожного елемента прямо протилежна його соціальній цінності: економічний елемент сприймається чужою культурою з найбільшою готовністю, за ним слідує політика, а на останньому місці виявляється культурний елемент (головним недоліком варварського етичного кодексу є те, що він носить особистий, а не суспільний чи інституціональний характер); тому й виникає парадокс, коли один і той же інститут у різних середовищах викликає різне ефект у двох різних соціумах [8, с. 25, 36, 468]. Безумовно, Україна на 100 % сприймає ідею економічної інтеграції з ЄС, на 50 % – ідею політичної інтеграції, і на 0,25 % – ідею культурної інтеграції. Якщо перемножимо 1,0 на 0,5 і на 0,25 – отримаємо інтегральний рівень готовності інтеграції України до ЄС – 0,125. А це вже небезпечно як для ЄС (інтеграція “чужинця” як загроза для європейської культури), так і для України (загроза втрати національного суверенітету – як УРСР у СРСР). Не треба забувати, що сталий розвиток як європейська парадигма ґрунтується лише на 1/3 на економіці, і на 2/3 на соціальних і екологічних підйомах, які мають пряме відношення до аспектів духовного – культури і моралі.

Якщо об’єднати ідею У.Р. Ешбі щодо необхідності опрацювання надійних критеріїв розрізнення “гарних” і “поганих” організацій як інтегративних утворень [9] та ідею Н. Вінера щодо необхідності вивчення систем у діапазоні “організація – дезорганізація” [10], стає зрозумілим, що стратегічно гарною в залежності від

реальних обставин може бути як система організована, так і дезорганізована. Все залежить від цілей, до яких прагне суб'єкт. Безумовно, переведення будь-якої системи у якийсь новий стан завжди здійснюється через підвищення ентропії (дезорганізації). Але ж якщо ми не прагнемо до трансцендентального і трансперсонального, то тоді, вважає А. Маслоу, ми стаємо хворими, брутальними та заперечуємо усе і уся або ж впадаємо у стан повної безнадійності та апатії [11, с. 366]. Проте вихід за традиційні межі викликає і стрес, який є мотиватором до певної межі, за якою, стверджує Г. Сел'є, він переростає у дистрес і справляє руйнівний вплив на особу [12]. Те ж саме стосується і відчуття безпеки (миру та злагоди), яке може сприяти зосередженню суб'єкта на новітніх творчих задачах, а може "приспати" ілюзіями того, що це триватиме вічно. Ось тому Платон і говорить, що не надихає нас на дослідження те, що не діє одночасно у протилежних напрямках (амбівалентно або діалектично).

Висновки. Викладені результати наукових досліджень дають підстави зробити наступні висновки:

- 1) розвинуті країни світу і їх угруповання формують індивідуальні і колективні стратегії на підвалинах парадигми керованого сталого розвитку у системі інтеграційних і безпекових координат; але пошук ними міри у інтеграційності і безпековості здійснюється не резонансно, а дифузійно, що є важливим прикладом для інших;
- 2) історія незаперечно доводить, що зв'язок між інтеграційністю системи та рівнем її безпеки є складним і залежить від конкретних просторово-часових умов: оптимум інтеграції тотожний оптимуму диференціації, а оптимум безпеки – оптимуму загрози; індивідуальний вибір таких оптимумів – суверенне право кожної особи;
- 3) соціуми формують методології позиціонування себе у системі координат "інтеграція–диференціація" та "безпека–загроза", де транспарентною є формальна складова методології, тоді як інтуїтивна її складова є прихованою; тому кожна країна повинна не копіювати чужі такі диспозиції, а відшукувати власні національні.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку пов'язані із удосконаленням методологічних підвалин управління соціально-економічними процесами з врахуванням викликів інформаційної епохи, на чому наполягав П. Друкер і що взагалі є об'єктивною передумовою національного та глобального сталого розвитку.

Література

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) "Шляхом європейської інтеграції" / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАНУ, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
2. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін.; за ред. Гейця В.М.: Монографія. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.
3. Платон. Государство / Платон. Соч. в 3-х томах, т. 3, ч. 1. – М.: Мысль, 1971. – С. 89–454.
4. Экологические системы. Адаптивная оценка и управление / Под ред. К.С. Холинга: пер. с англ. – М.: Мир, 1981. – 397 с.
5. Сунь-Цзы. Трактаты о военном искусстве / Сунь-Цзы, У-Цзы; Пер. с кит., предисл. и коммент. Н.И. Конрада. – М.: ООО "Изд-во АСТ"; СПб.: Terra Fantastica, 2004. – 558 с.
6. Аристотель. Метафизика / Аристотель. Соч. в 4-х томах. Т. 1. – М.: Мысль, 1976. – С. 63–368.
7. Тойнби А.Дж. Постыжение истории: сб. – Пер. с англ. М.: Айрис-пресс, 2006. – 640 с.
8. Тойнби А.Дж. Цивилизация перед судом истории: сб. / Пер. с англ. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 592 с.
9. Эшби У.Р. Принципы самоорганизации / Принципы самоорганизации: пер. с англ. – М.: Мир, 1966. – С. 314–343.
10. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине: пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Наука, 1983. – 344 с.
11. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность. Теории, упражнения, эксперименты / пер. с англ. – СПб.: прайм-ЕВ-РОЗНАК, 2004. – 608 с.
12. Селье Г. Стресс без дистресса: пер. з нім. – М.: Прогресс, 1979. – 123 с.

УДК 338.246(477)

Д.М. ВАСИЛЬКІВСЬКИЙ, М.О. СТАДНІК
Хмельницький національний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ У ПЕРІОД ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті розглядається важливість забезпечення економічної безпеки підприємств як невід'ємної частки економічної безпеки країни загалом. Визначено загрози економічної безпеки підприємств, та перелік завдань на шляху їх подолання. Висвітлено мету та цілі безпеки підприємств. Охарактеризовано процес забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Розглянуто таку важливу складову економічної безпеки, як ресурсне забезпечення підприємства, зокрема його інформаційну та інноваційну частину.

The article deals with the importance of providing economic security of enterprises as an inalienable part of country's economic security on the whole. Threats to economic security of enterprises, as well as the list of tasks on the way of their overcoming are determined. It highlights the purpose and objectives of enterprises safety. The process or providing economic security of economic entities is largely monitored. The research considers an important constituent of economic safety such as recourse providing of an enterprise in particular its informative and innovative part.